

HELDU DEN MAIATZAREN 26KO UDAL HAUTESKUNDEETARAKO AGINDUAK

Apirilaren 1eko 209/2019 Errege Dekretuak, zeina gaur argitaratu baita, apirilaren 2an (79. zenbakia), udal hauteskundearen deialdia egin du heldu den maiatzaren 26rako.

Une honetatik aitzin, hauteskunde-prozesuak berezkoak dituen jardun askoren epe kontaketa hasi da, besteak beste, hautagai-zerrendak aurkezteko epearena, hauteskunde-errola jendaurrean jartzekoa eta hauteskunde-mahaiak osatzekoa, etab.

Bestalde, gogoan izan behar dugu maiatzaren 25ean bukatuko dela egungo udalkideen agintaldia. Horrenbestez, egun horretatik aitzin eta hautetsi berriek beren kargua hartu eta tokiko udalbatzak eratu arte, udalek jardunean jarraituko dute administrazio arrunteko aferetarako soilik, eta sekula ez dute gehiengo kualifikatua behar duen erabakirik hartuko.

Garrantzitsua da kontuan hartzea ezen, Hauteskunde Batzorde Zentralaren martxoaren 4ko 3/2019 Aginduari jarraikiz, zeina martxoaren 4ko Errege Dekretuaren bidez onetsi baitzen, udal hauteskundeak egin arte debeku dela ekitaldirik antolatu edo finantzatzea, lortutakoaren aipamenik egiten duenik edo hauteskunde kanpainan erabiltzen diren adierazpenik eta irudirik edo antzekorik erabiltzen duenik, edo obrak edo zerbitzu publikoak edo horien proiektuak inauguratzeko ekitaldirik egitea, edozein dela ere ematen zaion izena, ezertan galarazi gabe obra edo zerbitzu horiek funtzionamenduan has daitezkeela delako epe horretan.

Segituan, informazio gehiago zehaztuko dugu hautagai-zerrendak aurkezteari eta hauteskunde-prozesuari dagokionez udalak dituen betebeharren gainean.

1.- HAUTAGAI ZERRENDAK AURKEZTEA

Alderdiez, koalizioez eta alderdien federazioez gain, beren hautagai-zerrenda aurkez dezakete hautesle-elkarteek ere. Azken horiek udalerriko hautesle-errolan izena emana duten hautesleen sinadura-kopuru bat behar dute, eta sinadura horiek notarioak edo udaleko idazkariak egiaztatuko ditu.

5.000 biztanle baino gutxiago dituzten udalerrietan, hauteskunde-errolan izena emanda daudenen %1etik beherakoa izanen ez den sinadura-kopurua behar da, betiere, aukeratu beharreko zinegotzien kopuruaren halako bi baino gehiago denean sinatzaileen kopurua. 5.001 biztanletik 10.000 biztanle artekoetan, gutxienez 100 sinadura. 10.001 biztanletik 50.000 biztanle artekoetan, gutxienez 500 sinadura. Iruñean, gutxienez 3.000 sinadura.

Hauteskunde Araubide Orokorrari buruzko Lege Organikoaren 44. artikuluan xedatuarekin bat, alderdiek, federazioek, koalizioek edo hautesle-elkarteek ezin dute hautagaitzarik aurkeztu baldin eta judizialki legearen kontratuzat jo eta desegin edo bertan behera utzitako alderdi politiko baten jardunari jarraitzen badiote edo hura ordezkatzeko badute. Ondorio horietarako, kontuan hartuko da funtsezko antzik dagoen hautagaitzak zuzendu, ordezkatu edo administratzen dituzten pertsonen egituren, antolamenduaren eta funtzionamenduaren artean, edo finantzabideen edo baliabideen jatorriaren artean, edo beste edozein gauza aipagarriki badagoen, jarraipen hori edo ordezkatzeko hori badagoela pentsatzeko bide ematen duenik, hala nola indarkeria edo terrorismoa babesteko jarrera.

Kontuan hartu behar da, halaber, 3.000 biztanletik gorako udalerrietan nahitaezkoa dela gizonek eta emakumeek parekotasunik izatea hautagaitzetan, halako eran non sexu bakoitza

gutxienez %40 izanzen baita zerrendan, bat eginik Emakumeen eta gizonen arteko berdintasun eraginkorrari buruzko martxoaren 22ko 3/2007 Lege Organikoak Hauteskunde Araubide Orokorriari buruzko Lege Organikoaren 44. artikuluan egin aldaketarekin. Aginduak zehazten duenez, %40ko gutxieneko proportzioari eutsi behar zaio bost postuko tarte bakoitzean. Orobat, zerrendaren azken tarteak bost posturik ez duenean, emakumeen eta gizonen arteko parekotasun hori ahalik eta gehien hurbilduko da orekara, nahiz eta zerrenda osorako eskatzen den proportzioari eutsiko zaion. Gainerako udalerriei dagokienez, zerrenda paritarioak kontuan hartzen ahal dira hautagai-zerrendak eratzean.

Hautagai-zerrendak apirilaren 17tik 22ra bitarte aurkeztu behar dira, biak barne, zein bere Eskualdeko Hauteskunde Batzordean. Kasu guztietan, aurkezpen-idazkiak honako hauek jaso behar ditu:

a) Argi eta garbi adierazi behar dira alderdiaren, federazioaren, koalizioaren nahiz talde sustatzailearen izena, siglak eta ikurra.

b) Hautagaien izen-deiturak (aukeratu beharreko karguak adina), baita ordezkoenak ere, hala badagokio. Ordezkoari dagokienez, esan beharra dago ez direla derrigorrezkoak. Ordezkoak sartzea erabakiz gero, ez dira 10 baino gehiago izan.

Adierazi beharko da zein ordenatan joanen diren hautagaiak, eta, hala badagokio, ordezkoenak ere bai.

c) Hautagaien hautagai-zerrenda ondartzeko dutela dioen aitortpena.

d) Hautagaiak hautagarriak direla egiaztatzen duen dokumentua.

Horri dagokionez, esan behar dugu ezen, azken udal-hauteskundeetan bezala, hautagarriak izan daitezkeela, Espainiako herritarrekin batera, Espainiako nazionalitatea ez izanik ere, Europar Batasuneko herritar izaera duten eta Espainian bizi diren pertsonak, eta, halaber, itun bitartez beren herrialdeko udal-hauteskundeetan espainiar herritarrei hautagai izateko eskubidea ematen dieten herrialdeetako herritarrek ere. Horrenbestez, Hauteskunde Batzorde Zentralak berak emandako jarraibideen arabera, komenigarria da batzuek eta besteek aurkeztu beharreko dokumentuak adieraztea.

1.- *Espainiako herritarrei dagokienez:*

- Hautagai bakoitzaren **nortasun-agiriaren** fotokopia soila.
- **Hautagai bakoitzak** paper arruntean sinatutako **idazkia**, non zinpean aitortuko baitu ez duela inolako ezgaitasunik hautagai izateko, eta **ez dagoela hautatua ez izateko arrazoirik**. Halaber, berariaz onartu beharko du bere hautagaitza.

Aipatu idazkia idazki bakar bat izan daiteke, hautagai guztiek sinatua, edo hautagaien sinatutako idazki bana. Bietan ere, aipatutako zinpeko adierazpenak eta hautagaitzak aintzat hartzea idazki bakar batean nahiz bakoitzak bere idazkian egiten duela aipatuko da.

2.- *Europar Batasuneko herritarrei dagokienez eta beren herrialdeko udal-hauteskundeetan espainiar herritarrei hautagai izateko eskubidea ematen dieten herrialdeetakoak diren eta Espainian bizi diren herritarrei dagokienez.*

- Hautagaiaren nortasuna egiaztatzen duen dokumentuaren fotokopia arrunta.

- Hautagaiak sinatutako adierazpen formalak, non jasoko baitira: hautagaiaren nazionalitatea, Espainian duen helbidea, hautagaiak ez duela gabetua bere jatorriko Estatuan hautagai izateko eskubidea, eta jatorrizko herrialdean izan duen azken helbidea.
- Espainian hauteskundeetan botoa emateko eskubidea gauzatu nahi duela adierazitakoarekin bat, hautesle-errondan izena emana duela egiaztatzen duen ziurtagiria.

e) Hautesle-elkarteen kasuan, horiek sustatzen dituztenen egiaztagiria (horien kopurua arestian aipatu dugu).

f) Hautesle-elkarteen kasuan, hautagai-zerrendaren ordezkarien izendapena.

Ordez kariaren eginkizunak izanen dira:

- Hauteskunde-mahaietarako artekariak izendatzea eta akreditatzea. Izendapena hauteskundeak baino hiru egun lehenago arte egin daiteke. Artekaria izateko, hauteslea izan eta hautesle-errondan izena emana egon behar da. Ez da nahitaezkoa izanen izena emanda egotea beren eginkizunak beteko dituzten hauteskunde-barrutiko erroldan.

Aurrekoarekin bat, izena emanda ez badaude bere eginkizunak beteko dituzten hauteskunde-barrutian, eskualdeko hauteskunde-batzordeak eskatu beharko dio Hauteskunde Erroldaren Bulegoari hautesle-errondan izena emanda dagoela egiaztatzen duen ziurtagiria premiazkotasunez igortzea, salbu eta artekari izendatua izan denak aldeztu aurretik aipatu ziurtagiria erakusten badu.

Hauteskunde Batzorde Zentralaren urtarrilaren 23ko 1/2019 Aginduekin bat, zeina artekariaren botoari buruzkoa baita hauteskunde-prozesu batzuek batera egiten diren kasuetan, artekariak zer mahaitan dauden akreditaturik, horretan eman beharko dute botoa, betiere deitutako prozesu guztietan bozkatu behar duen hauteskunde-barrutiaren barnean badago mahai hori, eta hori betetzen ez bada prozesuetako batean, posta bidez bozkatu beharko du guzti-guztietan.

- Ahaldua izendatzea, hautagaitzaren ordezkari izan dezan hauteskundeetako ekitaldietan eta operazioetan (adinez nagusi den edozein herritar izan daiteke ahaldua, baldin eta bere eskubide zibil eta politikoak indarrean baditu).

Hautesle-elkarteek, hautagai-zerrenda aurkeztu eta hurrengo bi eguneko epean, taldearen administratzailea izenda dezakete Probintziako Hauteskunde Batzordearen aitzinean. Kargu hori adinez nagusi den edozein herritarrek bete dezake, eskubide zibil eta politikoak indarrean baditu.

1/2003 Lege Organikoaren bosgarren artikuluan xedatutakoari jarraikiz, ezin izanen dira hauteskunde-artekari izendatu kondenatuak izan direnak epai bidez, hura irmoa ez izanik ere, matxinada edo terrorismo delituengatik nahiz Estatuko instituzioen aurkako delituengatik, baldin eta epaiak, zigor-legedian ezarritako baldintzetan, hautagai izateko eskubidea gauzatzeko gaitasungabetzea ezarri badie.

Hautagaitzaren ordezkaria ere izan daiteke administraria. Haren eginkizuna da hautagaitzaren kontabilitatea eramatea hauteskunde kanpaina, Kontabilitatearen Plan Orokorrearekin bat, kanpaina egin gastuengatik ematen diren dirulaguntzak lortzeko geroago.

Administrariak banku kontu bat ireki behar dute, hauteskunde kanpainako funts guztiak hor sartzeko, eta, haren bitartez, administrariak ordainketa guztiak eginen ditu. Probintziako Hauteskunde Batzordeari jakinarazi beharko zaio kontua ireki dela, ireki eta hurrengo hogeita lau orduko epean. Hauteskundeak egin eta ehun egunetik ehun eta hogeita bostera bitarteko epean (irailaren 3tik 28ra), alderdiek, koalizioek edo elkarteek, dirulaguntzak jasotzeko betebeharrak konplituak badituzte edo aurrerapenak eskatuak badituzte dirulaguntzen kargura, kontabilitate zehaztua eta dokumentatua aurkeztuko dute modu telematikoan Kontuen Auzitegian, hura fiskalizatzeko eta gero kasuan kasuko dirulaguntza ordaintzeko.

Apirilaren 24an argitaratuko dira NAOn aurkeztutako hautagaitza guztiak.

Apirilaren 30ean argitaratuko dira, NAOn ere, onartutako hautagaitzak.

- **Hauteskunde gastuaren muga**

Garrantzitsua da kontuan izatea zein den hauteskunde gastuaren muga eta zer zehapen ezar daitekeen hura gainditzeagatik.

Hauteskunde-barruti bakar batean aurkeztzen diren hautesle-elkarteak edo alderdi txikiak daude muga horiek ukituta nagusiki, zeren, hauteskunde gastuaren gehieneko muga kalkulatzeko, 0,11rekin biderkatu behar baita biztanle kopurua. Muga orokor horren barnean, sartuta daude kanpoko publizitatearen gastuak eta prentsa eta irratiaaren publizitatearenak, zeinek ezin izanen baitute gastuen gehieneko mugaren %20 gainditu.

Muga horiek %10 edo gehiago gainditzea oso arau-hauste astuntzat jotzen da, astuntzat %3tik %10era bitarte gainditzeko bada, eta arintzat, %1etik %3ra bitarte gainditzeko bada. Arau-hauste horiek 50.000, 25.000 edo 5.000 euroko isunak ekarriko dituzte gutxienez, hurrenez hurren.

Halaber, kontuan hartu behar da hauteskundeetan lortutako emaitzen arabera jasotzen diren dirulaguntzak (270,90 euro hautatutako zinegotzi bakoitzeko eta 0,54 euro lortutako boto bakoitzeko) ezin dira handiagoak izan aplikatu beharreko gastu muga baino.

Ondoko estekan argibide gehiago daude ikusgai gai horren inguruan.

<http://www.juntaelectoralcentral.es/cs/jec/documentos/FolletoTCuGastosElectrales.pdf>

- Beste gai garrantzitsu batek ukitzen ditu hauteskundeetan aurkeztzen diren hautesle-elkarteak, Nafarroako Toki Administrazioa Berrantolatzeko otsailaren 4ko 4/2019 Foru Lege onetsi berriaren ondorioz: Eskualdeko Hauteskunde Batzordeari jakinaraztea elkartzeko asmoa dutela, Eskualdeko Batzordeko kideen izendapenaren ondorioetarako, aurreikusten bada eskualdeak legegintzaldi honetan eratuko direla. Udal hauteskundeak egin baino lehen jakinarazi behar zaio hori Hauteskunde Batzordeari, idatziz.

Aukera hori foru lege horren 376. artikuluan dago jasota.

2.- UDALAREN BETEBEHARRAK HAUTESKUNDE PROZEDURAN

- Udalek zerbitzu bat eduki behar dute martxan kasuan kasuko udalerrian indarra duten hauteskunde zerrendak kontsultatzeko, 8 eguneko epean, **apirilaren 8tik 15era**. Baliabide

informatikoen bidez egiten ahalko da kontsulta, interesduna identifikatu ondoan, edo hauteskunde-zerrendan jendaurrean paratuz, beharrezko baliabide informatikoak eduki ezean.

Epe horretan, edozeinek erreklamazioa egiten ahal dio Hauteskunde Erroldaren Bulegoko probintziako ordezkariari bere erroldako datuen inguruan. Udalen bitartez egin daitezke erreklamazio horiek, zeinek kasuan kasuko ordezkariari igorriko baitituzte segituan.

- Hauteskunde-mahaiak osatuko dituzte **apirilaren 27tik maiatzaren 1era** bitartean, zozketa publiko bitartez eta eskualdeko hauteskunde-batzordeak gainbegiratuta.
- Udalek behar bezala seinaleztatu behar dituzte hauteskunde atal eta mahai bakoitzari dagozkion lokalak.
- Hauteskunde-kanpainako ekitaldiak antolatzen diren lokal ofizialak eta doako erabilerako leku publikoak gordeko dituzte (eskualdeko hauteskunde-batzordeari jakinarazi behar zaio **apirilaren 3tik 12ra** bitartean), baita kartelak paratzeko doako leku bereziak ere (eskualdeko hauteskunde-batzordeari jakinarazi behar zaio **apirilaren 3tik 9ra** bitartean).

3.- HAUTESKUNDE KANPAINA

Hauteskunde-kanpainak hamabost egunez iraunen du, ostirala den **maiatzaren 10**eko gauerdiko zeroetatik ostirala den hil bereko **24**ko gauerdiko hogeita lauak arte. Epe horretatik kanpo, debeku da ezein hauteskunde-propagandaren ekintzarik egitea.

4.- HAUTESKUNDE MAHAIKIDE ERATZEA, BOZKATZEA ETA ZENBAKETA

Hauteskunde-mahaia **maiatzaren 26**ko goizeko zortzietatik zortzi eta erdietara eratuko da, honako hauekin: mahaiburua, mahaikideak eta hautagaitzetako ordezkariak behar bezala akreditatutako artekariak.

Mahaia eratzeko akta zortzi eta erdietan bete beharko da.

Bozketan, une oro, bi mahaikide egonen dira.

Bozketa goizeko bederatzietan hasiko da, eta arratsaldeko zortziak arte iraunen du, etenik gabe.

Botoa sekretua da, eta hautesleak aurkeztu diren hautagai-zerrenden artean aukeratu beharko du.

Hauteskunde-mahaietan egiten den zenbaketa publikoa da, eta zenbaketa horren akta bete behar da, hauteskunde-legediak ezarritako terminoetan.

Eskualdeko hauteskunde-batzordeak izanen du zenbaketa orokorra eta hautagai-hautetsien izendapena egiteko eskumena.

Udal hauteskundeak beheko taulan jasotako legeak betez egingen dira.

Argibide gehiago nahi izanez gero, Federazioaren web orrian jaso dezakezue (www.fnmc.es). "Udal hauteskundeak" izeneko atalean hauteskunde-egutegia aurki daiteke, bai eta hauteskunderi buruzko hainbat informazioa ere, unean-unean eguneratuko dena.